

El Col·legi de Notaris de Cervera *

MONTSE GARRABOU I PERES

Al fons notarial de l'AHCC s'hi troben tres manuscrits d'indubtable interès per a l'estudi del funcionament corporatiu dels notaris cerverins. El primer, intítulat *Ordinationes Regie Collegii Notariorum Cervarie*, abarca des de l'any 1344 fins al 1495; els altres dos surten ja de l'època medieval i comprenen les ordinations i deliberacions del Col·legi des de finals del segle XVI fins a les darreries de la següent centúria.¹

L'estudi que segueix s'ha fet, bàsicament, a partir de la informació que aporta el primer manuscrit citat. Es tracta, en la seva major part, d'actes de reunions del Col·legi, en les quals, de manera ben desaturada, es prenia nota de les deliberacions i els acords presos. La pressa amb que es deuria fer i el baix nivell d'instrucció de la persona o persones que ho escrivien fan difícil el treball d'aquesta documentació.

S'ha intentat exprimir al màxim el contingut de tots els documents, encara que l'amplitud del període que aborden i la dispersió de les dades que contenen, hagin estat obstacles no poc

---

* Aquest treball forma part de la tesi de llicenciatura dirigida pel doctor M. Riu Riu, que es va llegir a la Universitat de Barcelona el 27 de setembre de 1985.

1. AHCC, Fons Notarial, *Liber ordinationum et deliberationum Collegii Notariorum ville Cervarie* (1586-1637), 156 ff.; i *Liber deliberationum Collegii Notariorum ville Cervarie* (1648-1684), 222 ff.

considerables a l'hora de donar coherència a la informació obtinguda.

1. Els inicis de la corporació notarial

El privilegi que, a petició dels notaris de Cervera, el rei Pere III concedí al batlle de la vila el 16 d'abril de 1338,² es considera el reconeixement per part de l'autoritat reial de la corporació notarial cerverina, la primera que es coneix a Catalunya. Millor parlar de reconeixement i no considerar aquest document com l'acta de constitució del Col·legi, com sovint es fa, doncs el rei es va limitar a ratificar la seva existència prèvia, així com totes aquelles ordinacions que els notaris ja havien fet. No solament aquesta ratificació donà força i solidesa a la nova institució, sinó també el caràcter obligatori per a tots els notaris que, per manament sobirà, adquiriren les mencionades ordinacions, i el poder que des d'aquest moment tingué el Col·legi per a fer-les complir. I encara que el privilegi no ho digui explícitament, sí que al reconèixer i aprovar les ordinacions fetes, autoritzà i concedí als notaris de Cervera la facultat de fer-ne de noves, i en definitiva la d'organitzar l'ofici dins de la vila i la seva vegueria, sempre que no actuessin en contra de la jurisdicció reial.

Tots els notaris creats pel batlle de la vila, abans d'iniciar el seu exercici, havien de firmar i jurar el conjunt d'ordinacions fetes pel Col·legi. Igualment, aquells notaris foranis que s'instal·lessin a la vila i hi lliuressin instruments tenien aquesta obligació.³ Els que no eren de Cervera, deurien intentar escapolir-se'n, ja que el 15 de novembre de 1439, els notaris, congregats a l'església de Sant Joan, donaren força al Col·legi per actuar contra aquests notaris foranis i infractors. El mateix dia, en una altra ordinació, s'imposà una pena de sis diners als transgressors d'alguna disposició vigent, per cada vegada que la infringissin.⁴

A fi de que cada notari recordés bé el conjunt de disposicions que havia d'observar, s'establí que fossin llegides i jurades per tots ells en cada «pietancia».⁵ A més, en un llibre, que estava a disposició de qualsevol notari que ho desitgés, les *ordinationes antique*

---

2. AHCC, Fons Notarial, *Ordinationes Regie Collegii Notariorum Cervarie* (a partir d'ara s'abreviarà ORCNC), pàg. 29, i també ACA, Rg. 863, f. 213.

3. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 16 («congregació» de notaris de l'any 1346).

4. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 49 («congregació» del 1439).

5. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 13 («pietancia» del 1344).

scribantur et nove et etiam presentes et future,⁶ facilitant d'aquesta manera l'aclariment dels possibles dubtes que poguessin sorgir en l'exercici quotidià de l'ofici de notari.

Les ordinacions i capítols establerts no eren irrevocables, sinó que podien modificar-se segons ho exigissin les noves circumstàncies, o segons fos la voluntat de la majoria dels col·legiats.⁷

La facultat legislativa que tenia el Col·legi li concedí autoritat per actuar com a monopoli, tant sobre els membres de la corporació, com sobre aquells notaris que se'n mantenien al marge.⁸

Exercitant aquest poder legislatiu, els notaris col·legiats no solament estatuïen ordinacions i capítols, sinó que també resolien tots els dubtes i dificultats que podien aparèixer en la pràctica de l'ofici. I donat el cas que no fos possible solucionar-ho, llavors s'havia de recórrer a l'autoritat reial.⁹

El poder executiu corresponia al batlle de la vila, al qual veiem sempre encarregar-se de fer complir les penes als infractors.

2. Les reunions

Aquestes constituïen l'òrgan de decisió. Les decisions sempre es prenen amb la deliberació i l'acord majoritari previs. Entre les actes que són objecte del nostre estudi destriem les «pietances» de les «congregacions»; una diferenciació fàcilment perceptible.¹⁰

Una primera diferència entre ambdues l'estableix el lloc on es desenvolupen. L'any 1358, els notaris reunits establiren que les «pietances» s'havien de fer als monestirs dels frares menors i predicadors, i les congregacions a l'església de Sant Joan.¹¹ Comprovem que es van respectar força aquestes ordinacions, encara que les «congregacions» van alternar l'església de Sant Joan i la Casa de Santes Creus o l'església de Sant Bernat, que pertanyia a aquesta Casa.

---

6. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 17 («congregació» del 1346) i pp. 5 i 6 (disposició que van establir els priors l'any 1347).

7. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 14 («pietancia» del 1344) i pàg. 49 («congregació» de l'any 1439).

8. Així s'observa en unes ordinacions que estableix el Col·legi per a defensar-se dels atacs que rebien dels eclesiàstics i que havien de complir tant els notaris col·legits com els que no ho eren. (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 87 i 88).

9. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 19.

10. Normalment, a l'encapçalament de cada acta de reunió s'especifica si es tracta d'un tipus o d'un altre. De les 39 actes que estudiem, 18 pertanyen a «congregacions» i 16 a «pietances», la resta no ho especifica.

11. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 18.

Una altra diferència important radica en la forma com eren convocades i en la seva periodicitat. Les «pietances» donen lloc a nombroses ordinacions que sovint són la reiteració de disposicions anteriors. L'any 1338, com ja hem vist, el rei Pere III aprovà els preceptes que havien de regir la incipient corporació notarial cer-verina, i entre aquests hi figurava en primer lloc l'establiment dels indrets i els dies que havien de celebrar-se les dues «pietances» anuals: la primera, el segon divendres de quaresma al monestir dels frares menors, i l'altra, el divendres abans de Rams al monestir dels frares predicadors.¹² Porques vegades, les dates dels documents que ens han deixat constància de la celebració de «pietances», coincideixen amb les dates que estan ordenades. Segurament, aquest incompliment ens explica la insistència amb que els notaris es recorden a ells mateixos «que les pietançes se façen en lo temps que es ordenat».¹³

La mencionada acta del 1358 és l'única que ens dona llum sobre la convocatòria de les «congregacions», les quals, a diferència de les «pietances», no tenien una periodicitat fixa sinó que es reunien «quan los dits notaris sovin se haian a justar per declarar alguns dubtes que s'esdevenen en lur ofici». Llavors, els priors o procuradors del Col·legi, havent rebut la demanda dels notaris que volien deliberar i aclarir els seus dubtes, cridaven a la resta de notaris, els quals «de vespre en l'endemà següent vinguen a la sglea de Sent Johan en continent que hoiran sonar la squella de la dita sglea».

La més important distinció, però, ve donada pel contingut o raó que motivava la realització d'aquestes reunions. Acabem de veure que les «congregacions» tenien com a finalitat la resolució dels dubtes o problemes que obstaculitzessin el treball de qualsevol notari de la vila i, en definitiva, la progressiva adaptació de les disposicions notariales de caràcter local a les noves circumstàncies que arribaven amb el temps. Efectivament, així s'observa en la majoria d'actes de «congregació» que manegem. En elles, o es fan noves ordinacions o es corroboren disposicions anteriors a través d'un jurament col·lectiu o individual. També poden tractar-se qüestions molt puntuals, la resolució de les quals deuria urgir; ho veiem l'any 1464 quan s'elegí un nou prevere davant la mort de l'anterior;¹⁴ o en la «congregació» del dia 2 de març de 1446,

---

12. Veure nota 2. Aquesta disposició la reiteraren els notaris en dues «pietances» celebrades els anys 1344 i 1376 (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 9 i 80 respectivament).

13. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 20.

14. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 28 bis v.

quan els notaris s'aplegaren a la Casa de Santes Creus per deliberar sobre si els testaments dels difunts podien ser publicats quan ho demanessin persones interessades, sense el permís dels hereus.¹⁵ L'admissió de nous notaris al Col·legi sembla ser una atribució exclusiva de les «congregacions»,¹⁶ les quals, sovint es reunien únicament per aquest motiu.

Les «pietances» o reunions ordinàries dels notaris de Cervera tenien, en principi, un caràcter pietós, tal com etimològicament ens ho evidencia la paraula; encara que també podem entendre-la en el sentit de «pitança» o menjar, doncs sembla que incloïa un àpat.¹⁷ Quatre notaris, un de cada quarter de la vila, eren elegits cada any pels priors del Col·legi amb la missió d'organitzar i aprovisionar les «pietances».¹⁸ L'antiguitat com a notari seria un símbol distintiu i jeràrquic en la consideració que els col·legiats es tenien entre ells, ja que tant a l'hora de seure a la taula com a l'hora d'intervenir en les deliberacions, estaven obligats a respectar aquest ordre.¹⁹ L'elecció dels dos càrrecs més importants de la corporació, els priors i els procuradors, es feia una vegada a l'any en una de les «pietances». Aquesta deuria ser una de les funcions més rellevants que realitzarien els notaris aplegats en els monestirs dels frares menors o dels predicadors, encara que no sempre.²⁰ Els càrrecs menys importants (els notaris assignats per a l'obra dels ciris de l'altar major de la parròquia, els que administraven els diners destinats a obres pietoses, etc.) també s'elegien en aquestes ocasions.

La distinció que hem intentat establir entre «pietancia» i «congregació» no s'acompleix, però, d'una manera estricta, doncs també s'aprofitava la celebració de les primeres per a fer ordinacions i capítols i per a discutir sobre problemes referents a l'ofici de notari.²¹

---

15. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 28 bis r.

16. Hem trobat només una excepció l'any 1460, quan s'aprofità la celebració d'una «pietancia» per a admetre tres nous notaris. (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, p. 67).

17. L'única referència a aquest àpat apareix en la segona ordinació de l'any 1344 on s'establí que cada notari «*antequam se ponat in mensa*» havia de pagar dos sous i dos diners. (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 9).

18. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 11.

19. «...per donar primerament bon orde entre ells sobre lo seure, e pretehexi, e parlar, axí en les pitanesçes con en altres parlamentes e colloquis, així pretehesquen per orde los qui primerament seran scrits creats notaris segons los kalendaris de les auctoritats e notaries». (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 114).

20. Hem trobat l'elecció de priors i procuradors en algunes «congregacions»; vegeu AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 1 i 28 bis v.

21. Així s'observa en les «pietances» dels anys 1344, 1376, 1444, 1445 i 1449 (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 7, 80, 56, 113 i 61, respectivament).

Sobre l'assistència no podem aportar molt, encara que en moltes de les actes hi constin detalladament els assistents, ja que no sabem quin era el número total de col·legiats. Sembla, no obstant, que els notaris no hi assistien amb facilitat si ens atenim a les nombroses disposicions que fan referència a la presència obligatòria per a tots els notaris, sota penes pecuniàries.²²

Al segle XVI la diferenciació entre «pietància» i «congregació» desaparegué, i la Paeria passà a ser el il·loc habitual de reunió. Només era obligatòria una reunió a l'any, en la qual s'elegien els nous priors.²³

3. Els càrrecs

L'estructura jeràrquica del Col·legi es limitava pràcticament als càrrecs de prior i procurador. Aquests termes ens remeten a l'organització de les comunitats monàstiques, a les quals (ja sigui la dels frares menors o la dels predicadors), els notaris de Cervera hi estaven ben vinculats.

L'elecció, salvat les excepcions ja mencionades, es feia sempre a les «pietances». Els notaris reunits haurien d'escollir, una vegada a l'any, els seus priors i procuradors, encarregats de les funcions directives del Col·legi. En moltes ordinacions apareix repetidament l'obligatorietat d'elegir-los cada any, la qual cosa ens fa sospitar que es deuria complir poc. Les afirmacions que els mateixos notaris fan l'any 1492, després d'elegir dos priors i un procurador, reforcen aquesta sospita: «...ha tant de temps que se elegiren priors e procurador, que sien elets dos priors e un procurador del dit e per al dit Col·legi en que se agen lo càrrech acostumat», i més endavant afegeix «...e que axí après se agen a mudar tots anys com se acostumave fer».²⁴ Algunes vegades, però, causes forçades haurien obligat a avançar l'elecció. Així, el 13 de gener de 1415, degut a la mort d'un dels priors i a l'absència de l'altre, va ser necessari nomenar-ne dos de nous.²⁵

En les ordinacions de l'any 1344 trobem les úniques referències al procediment emprat per elegir aquests dos càrrecs; després, només podem especular a partir d'informacions molt puntuals i

---

22. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 9, 47 i 48.

23. AHCC, Fons Notarial, *Liber Ordinationum et deliberationum Collegii Notariorum Cervarie* (1586-1637), f. 1v.

24. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 1.

25. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 28 bis v.

insuficients. La quarta ordinació del mencionat any diu que «*quolibet anno perpetuo eligantur quatuor notarii, unus videlicet de quolibet quarterio dicte ville, qui vocentur priores*», i en la novena s'especifica més clarament que «*dicti quatuor notarii priores electi, in fine anni eorum electionis, teneantur eligere et eligant alios quatuor notarios in priores*».²⁶ Els notaris, doncs, reunits per a celebrar «pietància», ratificaven a aquells que els priors sortints proposaven com a nous càrrecs.

Quant a l'elecció dels procuradors ens hem de limitar també a la cinquena ordinació del 1344 que diu: «*quod anno quolibet dicti quatuor priores ponant et assignent incontinenti cum electi fuerint quatuor notarios, unum de quolibet quarterio, qui ... ordinent et procurent victualia ac dictas pietancias*».²⁷ Encara que no se'ls doni cap nom específic, per les atribucions que els hi són assignades, són assimilables als procuradors que apareixen a partir de l'any 1358. Igual que en el cas anterior, després de que els nous priors elegissin als nous procuradors, la resta de notaris ho ratificava.

En la «pietància» celebrada el 1443, els priors i procuradors elegits no consten entre els «votadantes» o notaris que aproven l'elecció.²⁸ Uns anys després, en la «pietancia» de l'any 1459, els priors i procuradors cessants consten a la llista de notaris presents que van donar el consentiment als nous càrrecs.²⁹ Podríem pensar, per tant, que els candidats proposats pels priors no votarien, mentre que els càrrecs cessants sí que tindrien el dret de recolzar la seva proposició. La manca de precisió que mostren la major part de les actes d'elecció de les quals disposem quan es tracta de distingir entre els notaris presents i aquells que tenen el dret de votar, evidencia que aquesta aprovació dels nous càrrecs es faria segurament de forma col·lectiva, potser «a veus», sense que importés massa la persona que atorgava el vot favorable. Seria un acte quasi protocolari, ja que en cap moment hem topat amb una renúncia per part dels candidats, o amb una no acceptació per part dels votants. Més aviat succeeix al contrari: s'elegien notaris que no eren presents a l'acte, o almenys, no figuren entre els assistents.³⁰

---

26. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 10 i 13, respectivament.

27. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 11. Tenim notícia que al segle XVII el nou prior s'elogia «a les més veus» (AHCC, Fons Notarial, *Liber deliberationum Collegii Notariorum ville Cervarie* (1648-1684), f. 100r).

28. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 110.

29. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 65 i 66.

30. Vegi's les «pietances» dels anys 1445, 1446, 1449 i 1451 (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 113, 115, 61 i 64, respectivament).

La manca d'informació per tal d'esbrinar els criteris que seguïen els priors per a escollir uns o altres notaris com a substituïts o com a procuradors, és completa. Pensem que els càrrecs requereien d'una manera rotativa entre el conjunt de col·legiats. Així, quan a partir del segle XVI el nombre de notaris disminueix considerablement, la quasi totalitat d'ells accedeix en un moment o altre al càrrec de prior, àdhuc diverses vegades.³¹

El dia de l'any en el qual es feia l'elecció no era fixe, encara que en una «congregació» es va ordenar que s'havia de fer per sant Salvador. Fins i tot molts anys, com ja hem vist, no es faria. El mes de juliol, no obstant, és l'escollit per fer la meitat de les eleccions que tenim documentades, possiblement perquè el dia 6 se celebrava sant Salvador.

La partició de la vila en «quarters» o districtes es remunta al privilegi concedit per Alfons III a la universitat de Cervera el 13 de setembre de 1331,³² a fi de reestructurar el règim municipal. La vila es va dividir, de manera convencional, en quatre parts: Capcorral, Montserè, Framenors i Plaça. Cadascuna d'elles tenia els seus notaris i la seva representació entre els càrrecs dirigents del Col·legi.

El pes del funcionament de la corporació notarial estava en mans dels priors, auxiliats pels procuradors i secundats per les assemblees de notaris. Així mateix ens ho diuen: «...als quals, tots los dessusdits notaris donaren plen poder de exercir e menar tots los actes del dit Col·legi».³³

Els priors convocaven les «congregacions», «*pro certo negotio notarii*», i a ells tenien d'acudir els notaris de la vila en el cas de que se'ls presentés qualsevol dubte irresoluble. A més, tots els notaris «*teneantur obedire*» als dits priors.³⁴

Una altra prerrogativa força important dels priors era que «*possint pro predictis expensis, si ipsis expediens videatur, tallias facere et quemcumque nostrum talliare, prout ipsis videbitur faciendum prout negotiorum merita postulabunt*», i aquestes «tallias», cada notari «*teneatur exolvere ea ad que fuerit taxatus incontinenti cum inde fuerit requisitus*».³⁵ També eren els priors els que decidien l'ajuda que s'havia de donar a un notari malalt o els

---

31. Vegi's nota 1.

32. AHCC, Fons Municipal, perg. 29.

33. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 28 bis v.

34. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 10.

35. Idem.

que jutjaven si les causes de no assistència a les «pietances» o «congregacions» eren justes o punibles.³⁶

Com a mostra de la seva responsabilitat, els priors tenien en el seu poder les claus de la caixa de cabals, privilegis i ordinations de la corporació que es guardava a la Casa de Santes Creus,³⁷ i també el llibre que contenia totes les disposicions referents a l'ofici.³⁸

Sembla que la presència dels priors, o almenys d'un d'ells, era imprescindible quan es feien ordinations o capítols, o quan se'n ratificaven d'anteriors.³⁹ Així mateix, els nous admesos al Col·legi havien de fer el jurament pertinent davant del prior o dels priors. La importància que poc a poc van adquirint, queda ben manifesta l'any 1465 a Barcelona, quan es disposa que abans de ser admès a l'ofici de notari calia un informe dels priors del Col·legi de notaris d'aquesta ciutat.⁴⁰

La citada quarta ordinació de l'any 1344 intenta evitar els desorbs que pugui ocasionar l'absència dels priors, ordenant que les coses, en tal cas, es facin com està establert.

Els procuradors tenien assignada l'administració de les finances. En una de les actes apareix concretament l'expressió «procuradors comptadors».⁴¹ Eren els encarregats de l'aprovisionament de les «pietances» i de rebre de cada notari dos sous i dos diners per aquest fi,⁴² de cobrar el «diners dels dissabtes» al col·legiats⁴³ o les penes als notaris infractors.⁴⁴

Els càrrecs de caràcter econòmic fàcilment poden desviar-se vers la corrupció i la mala gestió. Els procuradors del Col·legi de notaris de Cervera no deuriem ser cap excepció, ja que en dues ordinations de l'any 1344 s'intenta evitar aquest perill. La cinquena els obliga a prestar jurament a l'inici del seu govern, per acabar

---

36. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 20 i 48, respectivament.

37. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 14.

38. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 6 i 17.

39. «...*Collegium ibidem congregati, laudantes primitus ratificantes et confirman- tes ordinationes superius factas et signanter factas... per discretum M. Cellerer, tunc priorem, fecerunt et ordinarunt ordinationes infrascriptas continuatas manu dicti venerabili A. de Acrimuntello (prior)*». (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 66).

40. R. NOGUERA / J. M. MADURELL: *Privilegios y ordenanzas históricos de los Notarios de Barcelona*. «Centenario de la Ley del Notariado», Sección IV, vol. II, Barcelona 1965, Document núm. 95.

41. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 20.

42. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 9 i 11.

43. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 46 i 88.

44. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 48.

així amb els enfrontaments i queixes que en temps passats varen desencadenar-se per culpa d'aquests administradors. La següent ordinació insisteix en el jurament, el qual ha d'incloure la promesa que ni ells, ni ningú per ells, sostreuran quelcom d'allò que està preparat en els monestirs per a la celebració de les «pietances».

Una competència que, al marge de les gestions financeres, corresponia als procuradors era el nomenament de dos notaris que cada diumenge s'havien d'encarregar de mantenir encesos dos ciris a l'altar major de la parròquia, en el moment de l'elevació del cos de Crist.⁴⁵

Priors i procuradors tenien assignades algunes feines conjuntament: la visita als notaris malalts,⁴⁶ la convocatòria de les reunions⁴⁷ i l'obligada assistència als aniversaris que se celebraven anualment per a les ànimes dels notaris morts.⁴⁸

En realitat, els procuradors serien els col·laboradors dels priors. El fet que aquests apareguin normalment amb la intitulació de «*venerabiles et discreti*», o «*honorabiles et discreti*», i els procuradors siguin només «*discreti*», o manquin de títol, és segurament, una prova d'aquesta jerarquia entre els dos càrrecs. En canvi, els priors entre ells, i els procuradors també entre ells, gaudien d'una situació de total igualtat i es podien substituir indistintament.⁴⁹

Al final del seu govern, els priors estaven obligats a donar els comptes de la seva gestió a l'assemblea de notaris. Els procuradors els havien de presentar als priors.

Els notaris encarregats dels ciris i els notaris «*pecunis piis*» els considerem càrrecs secundaris i poc significatius dins de l'estructura corporativa del Col·legi.

4. Les finances

Per tal de mantenir-se, el Col·legi disposava d'unes entrades ordinàries o imposicions fixes que satisfia cada notari en les

---

45. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pp. 58 i 68 bis r.

46. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 20.

47. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 11.

48. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 62.

49. «...foren elegits en priós... e en procuradós... ab potestat de sustituir cascú dels altres» (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 65).

«pietances». Si les necessitats econòmiques ho requerien, els priors podien exigir als col·legiats les «tallies» o imposicions extraordinàries que ells mateixos establien. A més, hem de considerar les entrades procedents de les penes pecuniàries (ignorem, però, la quantitat que s'ingressava per aquest concepte i també la freqüència i importància de les transgressions) i les taxes d'ingrés al cos de notaris o de permissió als notaris foranis per exercir dins de la vila o de la seva vegueria. Les donacions testamentàries que tots els notaris estaven obligats a fer al Col·legi suposarien igualment una font d'ingressos.⁵⁰

El manteniment dels ciris que els notaris tenien a l'altar major de la parròquia, la renda amb que es costejava el benefici eclesiàstic i altres obres de caire religiós i pietós, sumarien ben segur, la major part de les despeses del Col·legi. Igualment, l'esperit corporatiu que unia als col·legiats, obligaria al Col·legi a satisfer les necessitats més apressants dels seus membres.⁵¹

No són possibles els càlculs que ens agradaria fer en aquest apartat. No disposem de llibres de comptes, moltes de les dades no són mesurables i l'amplitud del període que abastem intensifica encara més, la parcialitat i la dispersió de la informació que hem pogut recollir.

El Col·legi, però, amb les fonts d'ingressos que normalment disposava, no aconseguiria mantenir un fons amb el qual subvencionar aquelles despeses de caràcter circumstancial o extraordinari que fàcilment podien presentar-se. D'aquí, la facultat concedida als priors de «tallar» als col·legiats individualment quan les necessitats econòmiques així ho exigien, i quan no restava res de la recaptació de les «pietances».

Per acabar, veure com el Col·legi s'interposava entre la fiscalitat reial i els notaris: una ordinació de l'any 1371 ordenava que cada notari pagués les imposicions demanades pel rei o duc i fixades pel Col·legi. Ja que els fedataris serien bons coneixedors dels artificis legals per escabollir-se de càrregues massa feixugues, l'ordinació afegeix que s'observarien detingudament els casos d'enfranquiment i es respectarien únicament aquells que gaudissin d'una gràcia que els alliberés específicament de la imposició en qüestió.⁵²

---

50. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 80.

51. L'any 1371 es donà poder als priors per decidir l'ajuda i el socorriment que s'havia de donar a un notari malalt. (AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 20).

52. AHCC, Fons Notarial, ORCNC, pàg. 20.

